

Varela - Barina 10-V-91

En el món editorial d'avui , importa molt el marketing, la difusió i el mirall multiplicador de ^{la publicitat} ~~la publicitat~~. He dit diverses vegades que avui dia l'autor -i l'editor amb ell- cal que siguin , a més a més de ciutadans de la cultura, ciutadans dels mitjans. Milers i milers de llibres són estampats i distribuïts anyalment : en un país tan centripet com Catalunya la sola necessitat de fer atenció a una mínima part dels llibres produïts al cap i casal esborra i anul·la el possible retall de temps que s'hauria pogut esmerçar a considerar i avaluar les produccions editorials de fora de Barcelona. I , no ho oblidem, Vic, i Girona , i Reus i Hleida, i Mataró, etc.. treuen llibres.

I quan un d'aquests llibres reflecteix un bocí de vida col·lectiva i a més a més, informa del pes cultural i social d'un tall del país que no és Barcelona, importa que d'això se'n

parli, i se'n parli a Barcelona, precisament, tan sovint atuída pels seu propi brogit i depassada pels seus propis problemes.

A Lleida hi ha una editorial que en poc temps ha fet una tasca important, inigualada en el context que pejorativament considerem local o zonal o regional. Es la casa Pagès Editors, fa poc encara coneguda com Virgili i Pagès. El seu catàleg depassa ja els 200 títols, i ultra les edicions diriem lliures canalitza una bona part de publicacions erudites i divulgatives de tipus universitari.

Això quant a l'Editorial. Anem per l'autor. L'autor, Josep Varela i Serra, fa anys que s'ha afermat com un servidor de la nostra comunitat ponentina, de primer com a catedràtic de matemàtiques, després com ^{President d'Omniun Cultural i} Coordinador d'Ensenyament a Lleida. I finalment, com a col.laborador a la premsa i autor

de dos llibres que han estat càlidament rebuts al nostre entorn: Converses a lleida i Segones Converses a Lleida: es tracta de fer parlar gent d'un cert pes dins el ponent, i deixar que ells mateixos es tracin el seu propi perfil i a través d'aquest, la seva incidència en la vida social, econòmica, cultural i política d'aqueix hinterland cada cop més poderós que ~~se~~ són les terres de Ponent.

Des que va publicar el seu primer volum de Converses

, jo el vaig estar instant a Lleida, insistent a Barcelona i cominant impertinentment al seu Besalú natal, que tragués el segon. I després vaig constatar que ~~el~~, finalment va decidir-se a compondre'l. Cal afirmar que llibres com aquest són ^{útils} i necessaris: d'una banda permeten conèixer millor persones ja més o menys públiques i populars: de l'altra, ens donen un més exacte perfil de personalitats que per l'àrea específica d'activitat on se situen, per seu tarannà menys exuberant o exterioritzador, romandrien inconegudes o esborradisses malgrat els mèrits que tenen.

I qui parla ? Qui hi surt, com diríem en termes cinematogràfics ? Doncs un [redacted] curt rosari de ponentins que han destacat per les realitzacions fetes i per la intensitat de les seves vivències . I tinc pressa per declarar que, quan acabeu la lectura penseu : aquí hi falta gent. I se us acuden dos, tres o més ponentins que hi haurien tingut folgada i honrada cabuda . Naturalment : i ara ve quan tots més o menys desitgem a Josep Varela que s'animi a fer que parlin altres tants personatges dels nostres rodals . N'hi ha un gavadal, a la ciutat de les cols i al seu territori ponentí. No costaria massa, pel material existent, de fer encara un tercer volum.

Quan va eixir el primer [redacted], el 1988, Josep Espar -heus ací un altre nom dels que se'ns acuden - comentava a l'AVUI del 20 de novembre d'aquell any : " Hi veus com el país es va fent a remolc de les individualitats, esperant que vingui un dia que es doni el tomb a la desnacionalització soferta ... Els estàs escoltant a ells en veu alta. Una vehemència que és connatural amb la gent de Ponent, més radical i orgullosa que la gent de vora mar ". (J. Espar)

Cadascun,- segons una bona fórmula fa una enumeració dels fets de la pròpia vida, del seu concepte del món, de la feina, de la gent .Varela els mena a parlar de la ciutat, de la terra, de la pàtria ,de les creences...els fa ser crítics amb ells mateixos i amb el seu entorn.Això provoca en el lector adhesions o refusos,i anima la lectura . Penses : "què diu, ara aquesta, aquest !" I continues : " qual el vegi, en parlarem, d'això !" .o " Cal felicitar -lo/la ,per aquest punt."

A banda el fet que el llibre presenta gent interessant ~~del~~ als lectors de fora, ^{del Pòrcet} ens fa prendre consciència ~~que~~ de les dimensions de persones que potser, perquè les hem conegudes de fa molts anys (almenys alguns de nosaltres), les hem acotades massa simplificadament.

Com diu el breu pròleg, les Segones Converses a Lleida són ^{fidel} continuació de les del primer volum. Hi ha similar nombre de personatges entrevistats, i el procediment és també molt paregut, però amb alguns matisos que destacaria : el personatge té més espai assignat, pot allargar-se en la seva explicació ; com a conseqüència, aquesta diferència en el temps li permet d'explanar-se amb més precisió i més delicadesa, i algunes afirmacions no tenen la cruessa ara i adés observable en les del primer volum...això, és clar, depenent del personatge. També la introducció és més breu per a cadascun, de manera que Varela sembla l'home que ha anat amb el magnetòfon a casa del personatge ^{simplement} a escoltar, privilegiat primer oïdor de tots els oïdors que el llibre tindrà .

He dit oïdors i no lector a posta : aquest és un llibre que cal llegir com si escoltéssim el monòleg, la breu conversa, si voleu. Ens convé de recrear la veu, o imaginar-la, de qui parla. ^{si es que} ~~quan~~ el coneixem, reconeixem la manera de dir, fins i tot la seqüència fònica, en el que expressen

L'orgull i la sinceritat d'aqueixa gent retratada pels seus propis mots, ens són transmésos també per les fotografies de l'Asensio, que, com més va, més endins cala en els personatges. L'art del retrat fotogràfic, posat al servei d'un llibre d'entrevistes, és un exercici d'autenticitat i d'humilitat que el nostre fotògraf ha assumit amb mà segura. Entre l'habilitat de Varela per fer confessar i la del fotògraf per captar el tret humà, la vehemència de què parlava Josep Espar sorgeix a cada plana.

Aquesta vehemència l'han manifestada tots els entrevistats fins avui. Sense escuts protectors, sense ambigüitats, afegim, de manera directa. És mèrit de Josep Varela, que no sé com s'ho fa que provoca la confessió, el borboll de paraules que manifesten la riquesa, fins i tot la contradicció interior i la preocupació col·lectiva dels entrevistats.

Hem donat massa importància al fet històric que ,com se solia dir " tots ens coneixem". A Lleida això ha estat un axioma. Es la síndrome de vila petita . I com que tots ens coneixem,sembla com si no fos ben vist dir les coses pel seu nom i manifestar-se obertament. Es la síndrome de la carrera a les mitges. Això s'està acabant : Lleida és una ciutat gran i no és cert que "tots ens coneixem" : molts dels habitants són ^{avui} simplement, ciutadans, no "de la colla". I cal que coneguim la gent que ha ajudat a fer gran el país, la ciutat, i fruitosa la convivència. Es així com assolirem un grau de ciutadania convençuda, objectiu al qual un llibre com aquest d'avui ha d'apuntar indefectiblement.

Varela va tenir una pensada, perquè la memòria col·lectiva, avui, a finals de ~~el~~ segle, té un prestatge de gala amb les col·leccions d'entrevistes. I com ^{que}, per circumstàncies històriques, a Ponent no hem gaudit d'una estratègia de publicitat per a les nostres coses i la nostra gent com han tingut a d'altres indrets, ni disposem, encara avui, del tornaveu necessari perquè totes les especialitats de la nostra cuina espiritual depassin les fronteres del Ponent amb facilitat, heus ací que aquests llibres deixen ben afermat davant de tots, ara i per al futur, que tenim una legió de gent rotunda, ferma, treballadora, valenta, intel·ligent, generosa, digna d'un país que tothom estima de paraula, ^{però} en el qual, alguns creuen.

El téxit humana
El segon llibre de Josep Varela que avui presenta l'autor és un recull d'articles seus apareguts a la premsa de Lleida, concretament a SEGRE ; hi analitza aspectes de la vida col.lectiva, amb una incisiva preocupació ètica ,i en aquest sentit els escrits tenen una valor pedagògica i patriòtica en els temmes més elevats. *"Docència col.lectiva"* Precisament un dels articles del volum va obtenir fa ben poc el lloc finalista en els premis Serra i Moret.

La dimensió ,doncs, del nostre autor traspua honestedat sentit social, sentit de la terra, i afegeixo a tall d'apreciació crítica -molt bon estil literari.

Si en el primer dels llibres esementats, Varela fa desfil·lar una seguida de ponentins interessants pel que han fet i el que diuen, *en l'altre* volum, sense que aquest en sigui el propòsit, és ell mateix que queda retratat com un dels protagonistes de la nostra vida col.lectiva.